

M E L O M A A N

Nostalgia – Song for Tarkovsky. François Couturier.
ECM 1979

François Couturier' uus plaat "Nostalgia – Song for Tarkovsky" avaneb juba esimese kuulamisega. Õigupoolest avab Couturier oma muusikaga kuulaja, tuues plaadi esilooga "Ohverdus" (Le Sacrifice) sisse kogu albumit kandva nostalgilis-mõtliku teema. Koos albumi viimase looga "Igavene tagasitulek" (L'éternel retour) loob Couturier plaadile raami, kasutades viiteid Johann Sebastiani "Matteuse passioonile", mis kõlas ka Andrei Tarkovski viimaseks jäänud filmis "Ohverdus". Selline raam pole juhuslik, sest "Ohverdus" peetakse Tarkovski loomingus üheks võtmelise tähtsusega teoseks.

Couturier nimetab plaati kummarduseks vene filmimeistrile, mitu lugu kannab Tarkovski filmidega küll sama pealkirja ("Stalker", "Solaris", "Peegel", "Nostalgia", "Ohverdus"), kuid neid ei saa võtta heliriba või saatemuusikana. Albumi kaksteist rada on iseseisvad helilised poemid, mis on inspireeritud Tarkovski töödest. Kuulajal on vabadus valida mõtteid suunavate pealkirjade või siis neist sõltumatu kuulamiskogemuse vahel. Ehk siis – Tarkovski filmidega sarnase mõtliku meeleoluni jõuab kuulaja ka filme nägemata. Tarkovski on ise arvanud, et muusikat

pole filmides üldse vaja, ka oma filmides kasutas ta muusikat minimaalselt, enamasti klassikat (Bach, Pergolesi), samas saavutas ta sellise tagasihoidlikkusega aga efekti teatud helilised täidetusest. François Couturier' muusikalised poemid järgivad sama valemit, nad on kui uued väärtused, allikaks Tarkovski filmid, mis on omakorda kogum ning töötlus maailmakultuuri ja inimhinge kvaliteedist. Nii võib Couturier' plaat olla heliribaks või inspiratsiooniallikaks ka mõnele muule filmile või kunstilisele tekstile, jätkates sellega mõjutuste ja mõtete ringkäiku intertekstuaalselt tihedas kultuuriuniversumis.

Albumi kandva põhja moodustab klaver (François Couturier), sellele ette antud tonaalsust täiendavad tšello (Anja Lechner), sopransaksofon (Jean-Marc Larché) ja akordion (Jean-Louis Martinier). Albumi esimeses loos "Ohverdus" loob õhuline ja nukravõitu klaver pildi avarast, sügiseselt hallika glasuuriga taevamaastikust, harmooniaga ühineb akordion, siis juba ka tšello ja saksofon. Kvartett mängibki vaikuse, ruumi ja kajaga, andes instrumentidel ja harmooniatel võimaluse ise ruumi luua ning seda täita. Akvarellina lisatakse igasse pilti uusi toone, mis toovad esile või kustutavad teatud varjundeid, püsides aga pingutuseta samas värvipaletis. Õhulisest "Le Sacrifice'ist" jätkub videvikuteemaline "Crépusculaire", mis on pühendatud "Ohverduse" operaatorile Sven Nykvistile, "Nostalgia" kannab pühendust Tarkovski kaasstenaristile Tonino Guerrale, pühenduseta ei jää ka mitmetele Tarkovski filmidele muusika loonud Eduard Artemjev ja näitleja Anatoli Solonitsõn. Harmoonianihkeid toob sisse ulmeline "Solaris", "lõhkiseid" (sõja)noote ja traagilist närvilisust

aga "Ivan". Kollaažilikult on Couturier sellesse kompositsiooni põiminud ka otseseid viiteid loodushäältele: tormihelid, lahkuvad linnuparved, mis viitavad mälupeegeldustele "Ivani lapsepõlvest". "Solariste" vahele paigutatud "Peegel" toob taas sisse rahulikuma enesevaatlusliku teema – olemine iseendaga, helide, mõtete ja muusikaga. Klaveriakordidel kõlada lastes loob Couturier efekti peegeldusest allikalt, järvepinnalt, mille rahu lõhuvad üksikud piisad või ka pisarad.

François Couturier "Nostalgia – Song for Tarkovsky" töötabki sarnaselt Andrei Tarkovski filmidega omamoodi peeglina, andes tõtlilikule 21. sajandi inimesele võimaluse, ruumi ning vahendi enese sisse vaatamiseks avastamaks olemise ilu ja valu, traagilisust ja õilsust.

Tõnu Karjaste
muusika- ja filmikriitik

Grieg. Norra tantsud. ERSO, Paavo Järvi.
Virgin 34472227

2006. aasta kevadel ilmus Virgin Classicsi märgi all plaat, mis juhatab eesti klassikahuvilise ERSO-lt ja Paavo Järvilt varem ilmunud "Peer Gynti" interpretatsiooni ajaloolistele jälgedele. Nimelt on selle plaadi näol tegemist albumiga, mis salvestati Eestimaa sügises juba mõne aasta eest. Albumile on

jõudnud tuntumad näited Griegi napist orkestrimuusikast.

Soovitan hakata plaati kuulama hoopis helijälje südamikust, sest olen üsna kindel, et jääte lummatult kuulama sügavalt hingepuudutavat "Eleegilist melodiat" op 34 nr 1 ("Südamehaavad"). Tegemist on keelpilliorkestri seadega ühest Griegi varjastest Aasmund Vinje melanhoorsele tekstile loodud laulust. Küllap nõustute heliloojaga, kelle meelest just keelpilliorkestri kõla puudutab inimhinge kõige õrnemalt – ERSO tšellorühma kõla kummitab siiani mu meeltes. Sama imelist hingust on tunda ka siis, kui olete jõudnud plaadi teise sellise lauluni. "Viimane kevad" on lausa koormavalt kurb ja tagasivaatav laul, millele lisab tähendust fakt, et seda mängiti ka Griegi ärasaatmisel.

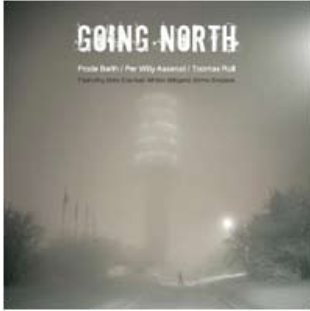
Kahe igatsuse- ja kurbusejõe vahel vulisevad lõbusalt *halling*'ud Griegi „Norra tantsudest”, tsüklist, mis on algselt loodud kahe klaverile ja mille orkestratsiooni eest võime tänada Brodski kvarteti liiget Hans Sitti. Tantsude esituses on isegi visuaali nägemata tunda naeruvõbelust mängijate suunurgas ja särtsakust ning rahvalike meloodiate tõttu kõikolubavate liialdustega välja mängitud karaktereid. Siin on põnevust, mis tuletab meelde ERSO ja Paavo Järvi koostöös juba ilmunud "Peer Gynti" plaati.

Ja nüüd, kui olete ehk ka nautinud kuulsaid takte plaati lõpetavast süüdist "Holbergi aegadest", soovitan veel kord vaadata plaadi päisesse, valida sealt maiuspalaks näiteks Griegi "Sümfooniliste tantsude" neljanda osa ja te tōdete, et Paavo Järvi suudab lüürikale suurt tähelepanu pöörates ja vankumatu süvenemisega dramaturgilist arengut esile tuues näidata Griegi sümfoonilist

kvaliteeti. Oma arvamust peavad korrigeerima ka need, kes on norra meloodiameistri pidanud pigem primitiivseks loojaks.

Mirje Mändla

Klassikaraadio toimetaja

Going North. Frode Barth / Per Willy Aaserud / Toomas Rull.
MTG Music 2006

Toomas Rulli koostöö norra kitarristi Frode Barthi ja trompetimängija Per Willy Aaserudiga on kestnud juba aastaid. Mõlemad norralased mängisid Rull's Royce Orchestras (ja selle plaadil "Rull's Choice"). Plaadil "Going North" on sõnamängulisest, Rulli keskset rolli rõhutavast bändinimest loobutud – tegemist oleks justkui kolme võrdse partneri trioga (kuigi enamikus lugudes teeb kaasa ka kontrabassimängija).

Kompositsioonide autor on põhiliselt Frode Barth, neid iseloomustavateks märksõnadeks sobivad "euroopalik vaoshoitus" ja "põhjamaine kõlapilt". Meelde jäävad albumi ava- ja nimilugu, värske elektroonikakasutusega miniatuur "Going North", tsirkusejazz loos "The Lion, the Elephant and the Juggler" ning stabiilne gruuv (ja Jürmo Eespere Rhodes-klaver) palas "Saijas Dream". Ülejäänud lood on kanoonilisemalt põhjamaised; on nii selliseid, kus tundub, et nootidele on jätud piisavalt ruumi, et nad vabalt hingata saaksid (Rulli "November", Barthi "Your Youth" ja "Väike Laagri"), kui ka selliseid, kus tundub, et neid noote lihtsalt... ei ole eriti palju. Paar kõige lihtsamat lahtistel kitarrakordidel põhinevat lugu tekitasid küll tunde, et sõnaga

"uuslihtsus" pole enam midagi peale hakata – see lihtsus on tegelikult ju juba päris auväärse eas.

Mängijatena on kõik kolm suurepärased, sellel plaadil ka silmapaistvalt tundlikud – Rull mängib trumme kohati lausa meloodiliselt, Barth vilistab päris ebamaiselt poogen- ja *fratless*-kitarri ja Aaserud valdab täiuslikult seda kahisevat trompetitooti, mis on Norras levinud (Molvaer, Henriksen), aga mida Eestis eriti ei kuule. Plaadi kõla on üldse selge, särav ja läbipaistev, mis pole muidugi ka eriti üllatav, kui arvestada, et kokkumängu ja kõlakujunduse taga on legendaarne Jan Erik Kongshaug. Selle mehe nimi on ju peaaegu nagu... Norra riiklik kvaliteedimärk.

Tõnis Leemets

muusik

Apocalypsis Symphony. Andres Uibo.
ERES CD 50

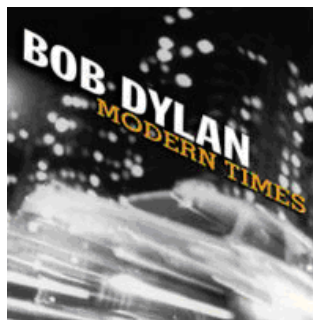
"Apocalypsis Symphony" näol on tegemist tundetoonilt väga ühtse CDga. Selline väide võib nimetatud plaadi kohati üsna eklektilist sisu silmas pidades tunduda ootamatu, kuid muusika pidev tagasipöördumine iseloomulike baaskujundite juurde vajutab kõigele, mis siin kõlab, siiski kindlalt äratuntava pitseri. Seda plaati ei muuda uibolikuks mitte isikupäraste motiivide kasutamine või teoste originaalne vormilahendus, vaid teatav muutumatu sulam, amalgaam, mille põhikomponentideks on eelkõige J. S. Bach, Pärt ja mingi osa hilisromantilisele muusikale omastest retoorilistest žestidest.

Muusika varjamatu side oma suurimate mõjutajatega jätab mulje, et suur osa sellel plaadil kõlavatest lugudest on inspireeritud öhtumaade klassikalise muusikatradsitsiooni mõnest tähtteosest. Nõnda näib näiteks plaadi nimateose "Apocalypsis Symphony" teine osa "And I Heard" olevat välja kasvanud Bachi c-moll *passacaglia*'st, teos "Bach im Spiegel" võlgneb oma olemasolu suuresti aga sama helilooja "Fuugakunstle" ja sooloviili partiitale nr 2 d-moll, eelkõige selle kuulsale *chaconne*'ile; "Licht und Schatten" on ilmselt Arvo Pärdi oreliteose "Pari intervallo" parafraas jne.

Teoste lähem analüüs oleks siin aga mõttetu, seda enam, et CDga kaasnevas bukletis on Gerhard Lock seda juba üksikasjalikult teinud. Võib vaid öelda, et Andres Uibo muusika tugevateks külgedeks on vormiselgus ning loogiline kulg, mis muudab selle hoolimata oma rõhutatud tõsidusest kuulajale üsna kergesti jälgitavaks. Nõrgaks küljeks võib aga pidada teatavat monotoonust – tegemist ei ole just väga mahuka plaadiga, kuid sellegipoolest jõudis see ennast juba esimesel läbikuulamisel liigselt kordama hakata. Kuid meditatiivse internetsona võiks see orelimuusikasõbra plaadiriivile kuuluda küll.

Kerri Kotta

muusikateadlane

Modern Times. Bob Dylan.
Columbia 687606

Käesoleva aasta üks oodatumaid, Bob Dylani arvult 44. plaat "Modern Times" ilmus 28.

augustil ja tõsis kohe Ameerika müügitabelite tippu. Kuuekümmne viie aastasel ei olevat keegi enne teda number üks olnud ja Dylanit on segastel aegadel ikka toeks vaja läinud. BD on muidugi Ameerika au, uhkus ja südametunnistus, pärjatud poet ja laulik, Nobeli kirjanduspreemia nominent 1996 ja tema mõju määratu. "Modern Times" (mis ameerika kriitikute arvates vihjab Chaplinile) on soe ja leebe nagu "vanameeste suvi", nagu kaisutus. Ajakirja Uncut kriitiku arvates pole Dylan iialgi varem olnud pealtnäha nii üheplaaniline – ei mingeid vihjerägestikke, tsitaate ega hämarat mõistukõnet. Mulle tundub, et Dylanile omast armastusväärset öelust, (enese)irooniat ja humoorikat hala leidub siingi. Stiililiselt on läbitud kogu *americana*: swing ja kantri, bluus ja *bluegrass*. Kuigi – Dylan on ise "stiil" ja küllap seetõttu ei muutu plaat mingiks postmodernistlikuks "kapustnikuks".

Aga – ei tea, millele vihjab BD, kuid lugu nimega "Beyond the Horizon" on hämmastavalt sarnane Kennedy & Wilsoni 20ndate lööklauluga "Red Sails on the Sunset" ning Muddy Watersi "Rollin' and Tumblin'" on saanud uued sõnad ja uue autori. Võimalik, et need lood on juba nii sügaval ameeriklaste kollektiivses alateadvuses, et autorsus pole enam tähtis. Võimalik, et õigus on Jaak Johansonil, kes teab, et lugu on parasjagu selle oma, kes seda kõige paremini esitab. Võib ka parafraseerida Stravinskkit: head laulikud varastavad, kehvad plagieerivad. Ükskõik, nii helgelt kulgevat plaati ei ole ma tükil ajal kuulanud. Ehk saab selle plaadi kaudu Ameerikast pisut paremini aru, või koguni iseendast.

Üks tsitaat Aldous Huxley'lt: "Õodega on lugu nagu inimestega, nad ei muutu enne huvitavaks, kui on täiskasvanud." "Modern Times" on täiskasvanud mehe plaat.

Riho Sibul

muusik

Forgotten Peoples. musica intima.

ATMA classique ACD2 2354

musica intima on Kanadas tegutsev 12-liikmeline kutseline dirigendita koor. Tänavu ilmunud plaadil laulab musica intima Veljo Tormise teoseid, heites ookeanitaguse pilgu sellistele tuntud ja juba korduvalt plaadistatud tsüklikele nagu "Sügismaastikud", "Jaani laulud", "Vepsa rajad" ja "Vastlallaulud". Lisaks on albumil "Virmalised" (tsüklist "Talvemustrid") ja "Laevas lauldakse". Üks plaat pealkirjaga "Forgotten Peoples" on Tormise muusikast juba

salvestatud – Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Tõnu Kaljuste krestomaatiline koostöö aastast 1992. Kui too sisaldab tõepoolest (unustatud) hõimurahvaste laule, siis käesolev CD õigustab oma pealkirja vähem, sest hõlmab ka Tormise originaalloomingut ja viise eesti rahvalt, keda loodetavasti veel ei unustata.

musica intima kõlab oma nimele kohaselt: kammerlikult ja intiimselt, seda ka hoogsust eeldavates löikudes. Koori kõla on täidlane, ansambel väga heas balansis, kuid veidi jääb puudu kontrastidest meeleoludes, strihhides ja dünaamikas. Küllap on asi selles, et kanada muusikud ei tunne siinseid esitustraditsioone, aga selleski, et võõras, obskuurses keeles lauldes on teksti mõtestamine ja iga sõnanüansi välja mõõtmine keerulisem (eriti kui tegemist nii nõtkete tekstidega nagu näiteks Viivi Luige luuletused). Siiski mõjub musica intima tõlgendus tervikuna väga sümpaatselt. Väikese koosseisu kasutamine on nende partituuride puhul kohati

problemaatiline, kuid hoolega tasakaalustatud vokaalansambli eelistamine võib osutada ka trumbiks: "Jaani laulude" kuulus lõpuosa kasvab sonoristlikuks tulevargiks ja "Sügismaastike" jumalik paljuhäälnel lõppakord on harva nii hästi kõlanud.

Joosep Sang

Pulmad ja matused. Kosmikud.

Viska Mulda Records 2006

Surm, haiglapalat – need on läbivad märksõnad Kosmikute uuel albumil "Pulmad ja matused", millelt leiab pühenduse bändi esimese laulja mälestusele. Plaadikujundusest vastu vaatav bändi väline imago meenutab kostüümide valiku ja kahvatu meigi poolest automaatselt paari aasta tagust näitust "Mullatoidu restoran".

Kosmikud on plaadile saanud paljud lood, mis ammu fännidele pähe kulunud. Muusikaline keel peegeldab sünget teemavalikut eelmise albumiga "Kuidas tuli pimedus" võrreldes ilmekamalt, mõistagi on see paljuski No-Big-Silence'i studios koos produtsent Kristo Kotkasega töötamise tulemus.

Jätkatakse juba esimesel albumil "Ei roosid" alustatud

haiglaseeriat, kus tegelasteks harilikult tütarlapsed lilledega. Uhiuue plaadi pealt on neist lauludest veenvam "Lilled"; "Sünnipäeva" puhul nullib paraku salmiosa harduse laulgekoik-kaasa-refraani. Üldiselt aga võib vastandlike emotsioonide ühendamisest Kosmikute lugudes õnnestunuks pidada. Nimetagem näiteks pala "Maha", milles Hainz laulab mesimagusa häälega maharaiutud kõrvast ja kaelast ning elava fantaasia puhul võib tekstist välja lugeda ka vihjeid (mõttelisele?) kannibalismile. Teistsugune näide on "Viimane etapp" – karmide kitarrihelide sümbioos musta haiglahuumoriga. Üheks omapärasemaks looks peaksin albumi nimilugu "Pulmad ja matused", milles põhiosa laulab Kosmikute kitarrist ja muusikaline aju Aleksander Vana. Tema iseloomulik kärkiv hääletoon mõjub selle laulu kontekstis tõelise boonusena.

Küllap nõustute, et Kosmikud on ise teadlikult rõhutanud oma loomingu morbiidset alatooni. Seetõttu mõjub juba pisemgi kõrvalekalle Kauko Röyhkä kakskeelse loo "Iga reklaamitahvli taga" näol kummastavalt. Kes soovib oma depressiooni süvendada või kel on imepärane oskus teiste masendusest jõudu ammutada, naudib kindlasti tõsiseid surmalugusid nagu "Elu mõte" ja "Oksad alla". Viimane töötab eriti edukalt kindlasti kontsertidel, kuid osavalt volüüminuppu sõrmitsedes võib ka koduste vahenditega tubli elamus saada.

Maria Mölder
muusikateadlane

Vabandus

Ajakirja Muusika oktoobrinumbris ilmunud Lembi Metsa artiklist "Keelpillide maailm" Tallinnas" oli kahetsusväärse näpuvea tõttu välja jäänud järgmine lõik:

Konvertsi ettevalmistamisega tegelesid ligi poolteist aastat Urmas Vulp, Aino-Marika Riikjärvi, Niina Murdvee, Kaido Välja ja Lembi Metsa.

Külalised leidsid, et siin oli huvitav ja meeldiv; loengu- ja kontserdi-programmi peeti kõitvaks ning korraldust sujuvaks. Kahjutunnet tekitas neis aga see, et ei toimunud ühtki lahtist tundi kontsertidel esinenud laste õpetajatelt. Tunti siirast huvi, kuidas saavutatakse nii kõrget mängutaset, ja seepärast oleks soovitud jälgida ka tööprotsessi.

Palun vabandust!

Autor

Neljapäev
16. november
kell 18.00

EMTA kammersaal
(Rävala pst 16)

KONTSERTISARI

JUBILATE 2006

DMITRI
ŠOSTAKOVITŠ

Trio nr 2 op 67
Ivi Ots (viul), Pärt Tarvas (tsello), Ann Reimann (klaver)

Prelüüdid op 34 nr 6, 13, 17, 18
Marju Villak (viul), Thea Nestor (klaver)

Klaverisonaat nr 1 op 12
Mihkel Poll (klaver)

Prelüüd ja fuuga op 87 nr 2, 14
Tiiu Sisask (klaver)

Prelüüd ja skertso op 11
Kammerorkester prof Mari Tampere-Bezrodny juhendamisel

Sissepääs TASUTA

INFO
EMTA kontserdibüroo tel 667 57 58
www.ema.edu.ee